Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
представено на 31 май 2016 година [1]

Дело C-169/15

Montis Design BV
срещу
Goossens Meubelen BV
(Преюдициално запитване,

отправено от Benelux Gerechtshof (Съд на Бенелюкс)

„Авторско право и сродни права — Продължителност на закрилата — Погасяване и възстановяване на авторското право“

1. Във връзка със спора между предприятията Montis Design B.V. и Goossens Meubelen B.V. (наричани по-нататък съответно „Montis“ и „Goossens“) Hoge Raad der Nederlanden (Върховен съд на Нидерландия) поставя [2] на Benelux Gerechtshof (Съд на Бенелюкс) тълкувателен въпрос за действието на член U, алинея 2 от Протокола за изменение на Единния закон на Бенелюкс за промишления дизайн (наричан по-нататък „Протоколът“ [3]), с който е отменен член 21 от посочения закон (наричан по-нататък „BTMW“).

2. Преди да се произнесе по искането на Hoge Raad der Nederlanden (Върховен съд на Нидерландия), Съдът на Бенелюкс поставя на Съда на ЕС три преюдициални въпроса, тъй като счита, че разрешаването на спора зависи от тълкуването на Директива 93/98/ЕИО [4].

3. В основата на правния спор стои член 21, алинея 3 от BTMW, съгласно който носителите на авторски права върху промишлени дизайни губят тези свои права, ако не подадат декларация за запазване на правата. Непосредствената последица от неизпълнението на посочената формалност е, че обектите на тези авторски права стават достъпни за свободно използване.

4. Поради критиките към BTMW и неговото несъответствие в това отношение с Бернската конвенция [5] през 2002 г. законодателят на Бенелюкс отменя член 21, алинея 3 от BTMW. Отменителният протокол обаче не предвижда преходен режим и не урежда последиците от отмяната за погасените вследствие на прилагането на BTMW авторски права.

1 — Език на оригиналния текст: испански.

2 — Актът от 13 декември 2013 г., с който се поставят преюдициалните въпроси, е постановен на основание член 6 от Договора от 31 март 1965 г. за създаване на Съд на Бенелюкс и за устава на този съд.

3 — Protocol houdende wijziging van de Eenvormige Beneluxwet inzake tekeningen of modellen, подписан в Брюксел на 20 юни 2002 г.

4 — Директива на Съвета от 29 октомври 1993 година за хармонизиране на срока за закрила на авторското право и някои сродни права (ОВ L 290, стр. 9; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 141).

5 — Бернска конвенция за закрила на литературните и художествени произведения (Парижки акт от 24 юли 1971 г.), изменена на 28 септември 1979 г. (наричана по-нататък „Бернската конвенция“). [По-нататък бележката под линия е без значение за текста на български език.]

5. Междувременно Директива 93/98 хармонизира времетраенето на авторските права във всички държави членки, като срокът на закрила е удължен на 70 години след смъртта на автора, без да е необходимо носителите задължително да подават „декларации за запазване на правата“ или да изпълняват сходни формални изисквания. Освен това при определени обстоятелства Директива 93/98 предвижда възстановяване на авторските права, след като закриляните с тях обекти са станали достъпни за свободно използване.

6. Запитващата юрисдикция по същество иска от Съда да се произнесе относно последиците на Директива 93/98 за спора. По-специално тя желае да установи дали съгласно тази директива погасените (поради неизпълнение на предвиденото в BTMW формално изискване) авторски права трябва да се възстановят и ако трябва — от кой момент.

I – **Правна уредба**

A – *Правото на Европейския съюз*

7. Сближаването на националните законодателства на държавите членки в областта на интелектуалната собственост е постигнато главно чрез Директива 93/98, впоследствие изменена[6] и отменена с Директива 2006/116/ЕО[7], която кодифицира предходните редакции.

8. Тъй като фактите по делото са настъпили по времето, когато Директива 93/98 е била все още в сила, и като се има предвид също така, че с действащата понастоящем директива не са внесени изменения в съдържанието на относимите към спора разпоредби, по-долу са цитирани релевантните разпоредби от Директива 93/98.

9. Съображение 11 гласи:

„като има предвид, че с оглед създаването на високо равнище на закрила, което в същото време да отговаря на изискванията на вътрешния пазар и необходимостта от създаване на законова среда, благоприятна за хармоничното развитие на литературното и художественото творчество в Общността, срокът на закрила на авторското право трябва да бъде хармонизиран на 70 години след смъртта на автора или 70 години, след като произведението е законно предоставено на публиката […]“.

10. Съображение 27 предвижда:

„като има предвид, че зачитането на придобитите права и законните очаквания са част от правния ред на Общността; като има предвид, че държавите членки могат да предвидят, в частност, че при определени обстоятелства авторското право и сродните права, които са продължени по силата на настоящата директива, не могат да дадат основания за плащания от лица, които добросъвестно са използвали произведения по времето, когато тези произведения са били обществено достояние“.

6 — В частност с Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество (ОВ L 167, стр. 10; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 230).

7 — Директива на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 година за срока за закрила на авторското право и някои сродни права (ОВ L 372, стр. 12; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 3, стр. 7).

11. Съгласно член 1, параграф 1:

„1. Правата на автор на литературно или художествено произведение по смисъла на Бернската конвенция текат приживе и 70 години след смъртта му, независимо от датата, когато произведението е направено публично достояние по законен начин“.

12. Член 10 е озаглавен „Прилагане по време“ и параграфи 2 и 3 от него предвиждат:

„2. Сроковете на закрила, установени в настоящата директива, се прилагат към всички произведения и обекти, които са закриляни поне в една държава членка към датата, посочена в член 13, параграф 1, по силата на националните разпоредби за авторското право и сродните му права или които отговарят на критериите за закрила по Директива 92/100/ЕИО[8].

3. Настоящата директива не засяга никакви действия по използване, извършени преди датата, посочена в член 13, параграф 1. Държавите членки приемат необходимите разпоредби за закрила в частност на правата, придобити от трети страни“.

13. Съгласно член 13, параграф 1, първа алинея:

„1. Държавите членки въвеждат в сила законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими, за да се съобразят с членове 1—11 от настоящата директива преди 1 юли 1995 г.“.

14. Хармонизацията по отношение на промишлените дизайни е постигната чрез Директива 98/71/ЕО[9], член 17 от която урежда връзката на съответните права върху индустриална собственост с авторските права („принцип на кумулиране“[10]) по следния начин:

„Индустриален дизайн, който е защитен с право върху дизайн, регистриран в държава членка в съответствие с настоящата директива, подлежи на защита и по закона за авторското право на тази държава от датата на създаване на дизайна или фиксирането му под някаква форма. Степента, до която и условията, при които се предоставя такава защита, включително изискваната степен на оригиналност, се определят от всяка държава членка“.

Б – *Бернската конвенция*

15. Макар да не е страна по Бернската конвенция, Европейският съюз е непряко обвързан от нея посредством Споразумението за свързаните с търговията аспекти на правата върху интелектуалната собственост („споразумението ТРИПС“), съставляващо приложение 1 В към Маракешкото споразумение за създаване на Световната търговска организация, по което Съюзът е страна[11].

8 — Директива на Съвета от 19 ноември 1992 година относно правото на отдаване под наем и в заем и относно някои права, сродни на авторското право в областта на интелектуалната собственост (ОВ L 346, стр. 61; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 120), изменена с Директива 2006/115/ЕО на Европейския парламент и Съвета от 12 декември 2006 година (ОВ L 376, стр. 28; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 3, стр. 14).

9 — Директива на Европейския парламент и Съвета от 13 октомври 1998 година относно правната защита на индустриални дизайни (ОВ L 289, стр. 28; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 24, стр. 106).

10 — Вж. съображение 8 от Директива 98/71.

11 — Европейската общност го одобрява с Решение 94/800/ЕО на Съвета от 22 декември 1994 година относно сключването от името на Европейската общност, що се отнася до въпроси от нейната компетентност, на споразуменията, постигнати на Уругвайския кръг на многостранните преговори (1986—1994 г.) (ОВ L 336, 1994 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 11, том 10, стр. 3).

16. Съгласно член 9, параграф 1 от споразумението ТРИПС:

„Страните членки следва да спазват разпоредбите на членове от 1 до 21 от Бернската конвенция (1971 г.) и приложението към нея. Същевременно страните членки не следва да имат права или задължения въз основа на това споразумение относно правата, предоставени по чл. 6 bis от тази конвенция или на произтичащите от него права“.

17. Член 5, алинея 2 от Бернската конвенция гласи:

„2. Ползването и упражняването на тези права не е свързано с изпълнението на каквито и да е формалности; ползването и упражняването не зависи от наличието на закрила в страната на произхода на произведението. Следователно, освен от разпоредбите на тази Конвенция, обемът на закрила, както и средствата, които се предоставят на автора за защита на правата му, се уреждат изключително от законите на страната, в която се търси закрила“.

B – *Правото на Бенелюкс*

18. Съгласно член 12 от BTMW [12] срокът на действие на регистрацията на промишлен дизайн е пет години от датата на подаване на заявката.

19. Член 21, алинея 1 от BTMW предвижда (преди отмяната му), че промишлен дизайн с подчертана художественост може да получи закрила както по този закон, така и по законите относно авторските права, ако са налице условията за прилагането им.

20. Съгласно член 21, алинея 3 от BTMW (отново преди отмяната му) заличаването на регистрацията на промишлен дизайн с подчертана художественост или погасяването на произтичащото от тази регистрация изключително право водят до едновременното погасяване на авторските права върху дизайна, при условие че двата вида права имат един и същ носител; тези права не се погасяват, ако притежателят на дизайна подаде по реда на член 24 [13] специална декларация за запазване на авторските му права [14].

21. След като Hoge Raad постановява, че това изискване противоречи на член 5, алинея 2 от Бернската конвенция, членове 21 и 24 от BTMW [15] са отменени с член U от Протокола.

22. Протоколът влиза в сила на 1 декември 2003 г. и не съдържа преходна разпоредба, нито каквото и да е указание за евентуално обратно действие на отмяната.

II – **Обстоятелствата по спора и преюдициалните въпроси**

23. В акта за преюдициално запитване Съдът на Бенелюкс възприема представеното от Hoge Raad изложение на фактите по спора, с което ще се съобразя и аз.

12 — Tractatenblad, № 1966, стр. 13.

13 — Съгласно член 24 декларацията по член 21 трябва да се подаде през годината, предхождаща погасяването на изключителното право върху промишления дизайн, и едновременно с това трябва да се заплати съответна такса.

14 — Съгласно общото изявление на правителствата на държавите от Бенелюкс относно изискването за подаване на декларация за запазване на правата (цитирано от генералния адвокат Timmerman в точка 3.6 от заключението му пред Съда на Бенелюкс) „[…] изглежда необходимо да се санкционира доста строго липсата на такава декларация; недекларираното авторско право се погасява по същото време като правото върху дизайна, с което се кумулира“.

15 — Вж. бележка под линия 3.

24. От 1974 г. дружеството Montis произвежда мебели в Нидерландия. От 1983 г. то предлага на пазара кресло по дизайн на Герард ван ден Берг, наречено „Чарли“ („Charly“). През 1987 г. въз основа на дизайна на това кресло е разработен и трапезният стол „Чаплин“ („Chaplin“), който също започва да се предлага за продажба.

25. На 19 април 1988 г. Герард ван ден Берг подава заявка за международна регистрация на дизайн (№ DM/010786), включително за креслото „Чарли“ и за стола „Чаплин“, като в заявката Montis е посочено като притежател на дизайна, а Герард ван ден Берг — като автор.

26. През 1990 г. Герард ван ден Берг прехвърля на Montis авторските си права върху стола и креслото.

27. До изтичането на петгодишния срок на регистрацията на дизайните (тоест през 1993 г.) Montis не подава предвидената в член 21, алинея 3 от (стария) BTMW декларация за запазване на правата. Поради това на основание на тази разпоредба на 18 април 1993 г. се погасяват притежаваните от Montis авторски права и права върху дизайна.

28. През 2008 г. Montis предявява иск срещу Goossens, като твърди, че продаваният в мебелните магазини на последното дружество стол „Beat“ нарушава авторските права на Montis върху столовете „Чарли“ и „Чаплин“. Goossens поддържа, че тъй като Montis не е направило декларация за запазване на правата си по смисъла на член 21, алинея 3 от (стария) BTMW, въпросните авторски права са погасени.

29. Montis отговаря, че авторските му права са възстановени в резултат от отмяната на член 21, алинея 3 от (стария) BTMW на 1 декември 2003 г. Според него отмяната има обратно действие. Освен това при условията на евентуалност Montis поддържа, че тези права са възникнали отново с обратна сила, считано от 1 юли 1995 г. — датата, посочена в член 10, параграф 2 във връзка с член 13, параграф 1 от Директива 93/98.

30. След като исканията му са частично отхвърлени от първата и от въззивната инстанция, Montis подава касационна жалба до Hoge Raad, който спира производството по делото до произнасянето на Съда на Бенелюкс по отправените два преюдициални въпроса относно тълкуването на член 21, алинея 3 от (стария) BTMW.

31. Тъй като според Съда на Бенелюкс отговорът на тези въпроси зависи от тълкуването на правото на Европейския съюз (по-специално на член 10 във връзка с член 13, параграф 1 от Директива 93/98), тази юрисдикция на свой ред отправя до Съда на Европейския съюз следните преюдициални въпроси:

„1) Срокът на закрила, упоменат в член 10 във връзка с член 13, параграф 1 от Директива [93/98], прилага ли се по отношение на авторски права, които първоначално са били защитени съгласно националното законодателство в областта на авторското право, но преди 1 юли 1995 г. са били погасени поради неизпълнение (в срок) на формално изискване, по-конкретно поради неподаване (в срок) на декларация за запазване на правата по смисъла на член 21, алинея 3 от (стария) BTMW?

2) При утвърдителен отговор на първия въпрос:

Трябва ли Директива [93/98] да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, като последица от която авторското право върху произведение на приложното изкуство, което е било погасено преди 1 юли 1995 г. поради неизпълнение на формално изискване, се смята за окончателно погасено?

3) При утвърдителен отговор на втория въпрос:

Ако съгласно националното законодателство съответното авторско право следва да се смята за възстановено или отново възникнало към определен момент, кой е този момент?“.

III – **Производството пред Съда и исканията на страните**

А – *Производството*

32. Преюдициалното запитване постъпва в секретариата на Съда на 13 април 2015 г.

33. Страните в главното производство, португалското правителство и Европейската комисия представят писмени становища в срока по член 23, втора алинея от Статута на Съда.

34. В проведеното на 10 март 2016 г. съдебно заседание се явяват представителите на Montis, на Goossens и на Европейската комисия.

Б – *Обобщение на представените становища*

35. Според Montis поставените от Съда на Бенелюкс въпроси трябва да се отнасят и до член 17 от Директива 98/71, а отговорът трябва да е в смисъл, че старият член 21, алинея 3 от BTMW противоречи на тази разпоредба, в резултат на което авторските права са възстановени, считано от 17 ноември 1998 г. (тоест от датата на влизане в сила на Директива 98/71).

36. При условията на евентуалност Montis поддържа, че спорната разпоредба от BTMW не произвежда действие поради несъответствие с член 7, алинея 4 във връзка с член 5, алинея 2 от Бернската конвенция, в резултат на което авторските му права не са се погасили на 19 април 1993 г. При условията на евентуалност спрямо предходното Montis твърди, че задълженията по Бернската конвенция са част от „националните разпоредби“ по смисъла на член 10, параграф 2 от Директива 93/98. Въз основа на тази предпоставка дружеството заключава, че авторските права са се възстановили на 1 юли 1995 г. — крайният срок за въвеждането на въпросната директива в националните правни системи.

37. По същество Goossens смята, че към 1 юли 1995 г. не са съществували закриляни в Съюза авторски права върху столовете „Чарли“ и „Чаплин“ и затова такива права не могат да се възстановят на основание на Директива 93/98. Освен това Goossens твърди, че практиката на Съда (по-конкретно решения Sony Music Entertainment [16] и Butterfly Music [17]) не е релевантна за решаването на настоящия спор, тъй като се отнася до случаи, при които спорните права са били закриляни в друга държава — членка на Съюза, и погасяването им се дължи на изтичането на срока на закрила, а не, както в настоящия случай, на неизпълнението на формално изискване.

38. Във връзка с решение Flos [18] Goossens счита още, че хармонизирането на срока на закрила не обхваща реда и условията за упражняване на съответните права, поради което Директива 93/98 допуска член 21, алинея 3 от (стария) BTMW.

16 — Решение от 20 януари 2009 г., C-240/07, EU:C:2009:19.

17 — Решение от 29 юни 1999 г., C-60/98, EU:C:1999:333.

18 — Решение от 27 януари 2011 г., C-168/09, EU:C:2011:29.

39. В краен случай Goossens е склонно да приеме, че авторските права върху столовете „Чарли“ и „Чаплин“ са възстановени, считано от 1 декември 2003 г., тоест от датата, на която е отменен член 21 от BTMW. Принципът на правна сигурност не допускал 1 юли 1995 г. да се приеме за момента на възстановяване на тези права. Затова дружеството предлага да се даде отрицателен отговор на първия преюдициален въпрос, което би направило излишно произнасянето по другите два въпроса.

40. Португалското правителство твърди, че принципът на възстановяване на авторските права противоречи на целите на Директива 93/98, но ако Съдът не възприеме това виждане, то счита, че съгласно тази директива възстановяването на погасените авторски права настъпва независимо от причината за тяхното погасяване, особено ако е налице противоречие с Бернската конвенция. Затова португалското правителство предлага на третия въпрос да се отговори в смисъл, че моментът на възстановяване на авторските права на Montis е 1 юли 1995 г.

41. Комисията не споделя мнението на запитващата юрисдикция, че възстановяване на авторските права е възможно само в случаите, когато е изтекъл срокът на закрила по националното право отпреди Директивата (стига да е по-кратък от предвидения в нея, тоест от 70 години). Според Комисията съдебната практика отрича всякаква релевантност на причината за погасяването на авторските права, поради което Директива 93/98 се прилага и когато правата са погасени поради неизпълнението на формалност.

42. Комисията счита за неправилен подхода на Съда на Бенелюкс, според който преценката дали съществуват авторските права трябва да се основава само на националното право, тъй като именно то е уреждало времетраенето на тези права преди влизането в сила на Директивата. Според Комисията член 10, параграф 2 от Директивата допуска два варианта за възстановяването на авторските права върху столовете „Чарли“ и „Чаплин“: или Montis да докаже съществуването на тези права в някоя държава членка към 1 юли 1995 г., или да може да ползва предоставената от Директива 92/100 закрила.

43. При всички положения Комисията подчертава, че член 21, алинея 3 от (стария) BTMW противоречи на Бернската конвенция и че запазването на погасителния ефект (спрямо авторските права), произтичащ от неподаването на изискваната съгласно този член декларация, е несъвместимо не само с целите на Директива 93/98, но и с основното право на собственост, закрепено в член 17 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“), което включва и интелектуалната собственост. В обобщение, Комисията предлага да се отговори, че Директива 93/98 се прилага от 1 юли 1995 г. спрямо авторски права като разглежданите в настоящото дело, които са се погасили поради неизпълнение на формално изискване от страна на техния носител.

IV – **Анализ на преюдициалните въпроси**

A – *Предварителни уточнения*

44. Първото уточнение се отнася до искането на Montis [19] анализът на преюдициалните въпроси да се разшири, така че да обхване член 17 от Директива 98/71 — искане, което считам, че не следва да бъде уважено.

19 — Вж. точка 35 по-горе.

45. Макар това да е добре известно, ще припомня, че въведеното с член 267 ДФЕС производство е инструмент за сътрудничество между Съда и националните юрисдикции, чрез който Съдът предоставя на националните юрисдикции насоки за тълкуването на правото на Съюза, необходими за разрешаване на висящия пред тях спор [20]. Съдът приема, че диалогът му с националните юрисдикции се осъществява чрез безспорно производство, което не зависи от инициативата на страните и в което те имат единствено възможността да бъдат изслушани. Тъй като единствено националният съд може да определя въпросите, страните не могат да променят съдържанието им [21].

46. Нито един от въпросите на Hoge Raad до Съда на Бенелюкс не е свързан с член 17 от Директива 98/71 [22], а и Съдът на Бенелюкс не споменава тази директива в преюдициалните си въпроси, нито я споменават страните в производството. Дори хипотетично да се приеме, че Съдът може да преформулира отправените до него въпроси с цел да даде други насоки за преценка на запитващата юрисдикция, искането на Montis не би могло да бъде уважено, тъй като по делото няма достатъчно данни, позволяващи да се предложи отговор във връзка с член 17 от Директива 98/71. Затова предлагам предметът на обсъждане да не се разширява отвъд посоченото в преюдициалните въпроси.

47. Второто уточнение се отнася до авторските права на Montis върху столовете — права, чието съществуване като такива не се оспорва в главното производство. Макар да се спори дали тези права са възстановени по силата на Директива 93/98, никоя от страните — нито пък решаващият съд — не поставя под съмнение това, че креслото „Чарли“ и столът „Чаплин“ отговарят на изискванията, при които спрямо тях може да се прилагат както нормите относно промишления дизайн, така и тези, които защитават авторските права, в съответствие с принципа на кумулиране, закрепен в законодателството на Бенелюкс и в член 17 от Директива 98/71.

48. Това второ съображение е от значение, тъй като в по-общ план не е лесно да се различи кога даден обект (в случая стол или кресло) може да се определи като „художествено произведение“, годно поради специфичните си характеристики да се ползва с авторскоправна закрила. Няма да бъде необходимо да се изследва този въпрос (отговорът на който впрочем зависи в голяма степен от фактически преценки за оригиналността и степента на творчество на всеки обект предвид функционалните изисквания към него), тъй като, както вече посочих, в главното производство не се поставя под съмнение обстоятелството, че креслото „Чарли“ и столът „Чаплин“ са обект на авторски права. Следва да отбележа, че член 17 от Директива 98/71 предоставя на държавите членки възможността да определят „[с]тепента […] и условията, […] включително изискваната степен на оригиналност“, ако тяхното законодателство допуска да се предоставя авторскоправна закрила на промишлените дизайни.

49. Третото уточнение засяга начина, по който запитващата юрисдикция е формулирала въпросите си. По съображения, които ще изложа впоследствие, не считам, че произнасянето по втория въпрос задължително предполага утвърдителен отговор на първия.

20 — Вж. решение от 15 септември 2011 г., Unió de Pagesos de Catalunya (C-197/10, EU:C:2011:590, т. 16 и цитираната съдебна практика).

21 — Вж. решение от 6 юли 2000 г., ATB и др. (C-402/98, EU:C:2000:366, т. 29 и цитираната съдебна практика).

22 — В своето становище (страница 2, точка 5) обаче Montis твърди, че в писмено изявление пред Съда на Бенелюкс от 21 февруари 2014 г. се е позовало на член 17 от Директива 98/71 в подкрепа на тезата си, че авторските му права са възстановени.

50. Затова, без да приемам наличието на взаимна зависимост, каквато произтича от формулировката на въпросите, ще започна с анализ на приложимостта на Директива 93/98 към разглеждания случай, за което е необходимо тълкуване на член 10, параграф 2. Тази проверка ще послужи след това за основа при преценката на съвместимостта на спорното формално изискване (декларацията за запазване на правата по стария член 21 от BTMW) с Директива 93/98. Накрая ще трябва евентуално да се определи моментът на възстановяване на авторските права, предмет на спора в главното производство.

Б – *По тълкуването на член 10, параграф 2 от Директива 93/98 и прилагането му към разглеждания спор*

1. Общи разсъждения

51. Видно от съображение 11 от Директива 93/98[23], законодателят на Съюза е хармонизирал времетраенето на авторските права и на някои сродни права с оглед създаването на високо равнище на закрила, което в същото време да отговаря на изискванията на вътрешния пазар и на необходимостта от създаване на законова среда, благоприятна за развитието на литературното и художественото творчество в Съюза.

52. Така се въвеждат валидни за целия Съюз и еднакви в целия Съюз срокове — докато авторът е жив и 70 години след неговата смърт (post morten auctoris, p.m.a.) за литературните и художествените, както и за филмовите и аудио-визуалните произведения[24], и 50 години след датата на изпълнението, що се отнася до изпълнителите, или след като е направен записът, що се отнася до продуцентите на звукозаписи[25].

53. Относно изчисляването на тези срокове член 8 от Директива 93/98 предвижда, че те текат от първия ден на януари на годината, следваща събитието, което поражда съответното авторско или сродно право.

54. В този контекст и отново с цел хармонизиране на сроковете на закрила член 10, параграф 2 от Директива 93/98 въвежда правило за възстановяване на авторските права в държави членки, в които обектите на тези права са станали достъпни за свободно използване, в два алтернативни случая: а) когато към 1 юли 1995 г.[26] обектите са закриляни поне в една държава членка; или б) когато обектът отговаря на критериите за закрила по Директива 92/100.

55. По същество идеята зад този подход е, че възстановяването[27] на авторското право в държавите членки, където то вече не е закриляно, ще уеднакви срока на закрила за необходимото време до достигане на предвидения в Директива 93/98 максимум. По този начин биха се избегнали предизвикваните от разликата в сроковете затруднения за свободното движение на стоки, свободното предоставяне на услуги и конкуренцията[28].

56. Докато първото от двете алтернативни условия (тоест наличието на закрила в поне една държава членка преди 1 юли 1995 г.) вече е било изследвано от Съда, както ще покажа по-долу, второто не е. Освен това без съмнение не е лесно да се даде тълкуване кога дадено произведение „отговаря на критериите за закрила по Директива 92/100/ЕИО“.

23 — Вж. точка 9 от настоящото заключение.

24 — Съответно член 1, параграф 1 и член 2, параграф 1 от Директива 93/98.

25 — Член 3, съответно параграфи 1 и 2 от Директива 93/98.

26 — Това е датата, посочена в член 13, параграф 1 от Директива 93/98.

27 — [Бележката под линия е без значение за текста на български език.]

28 — Вж. съображение 3 от Директива 2006/116, посочена в бележка под линия 7. Затрудненията не са чисто хипотетични, както личи от решение от 24 януари 1989 г., EMI Electrola/Patricia Im- und Export и др. (341/87, EU:C:1989:30).

2. По първото от двете алтернативни условия

57. В решение Butterfly Music[29] за първи път се тълкува член 10 от Директива 93/98, и по-специално параграф 2 от него[30]. Съдът подчертава, че съгласно този параграф прилагането на предвидените срокове за закрила в държавите членки, чието законодателство предвижда по-кратък срок за закрила, може да има като последица отново да бъдат защитени произведения или обекти, станали достъпни за свободно използване.

58. Същевременно Съдът признава тази последица за резултат от изричната воля на общностния законодател[31], потвърждавайки, че идеята е възможно най-бързо постигане на целта за хармонизиране на националните законови разпоредби, уреждащи сроковете за закрила на авторското право и сродните му права[32], и предотвратяване на това редица права да бъдат погасени в някои държави членки, докато в други те да продължават да бъдат защитени[33].

59. Това тълкуване е прецизирано в решение Sony Music Entertainment, в което се приема, че първото от предвидените в член 10, параграф 2 от Директива 93/98 алтернативни условия предполага предварителното наличие на закрила на обекта поне в една държава членка, макар и не задължително в държавата, в която се иска закрила[34]. Съдът добавя, че хармонизираният срок на закрила е приложим и когато обектът на авторското право никога не е бил закрилян в държавата членка, в която се иска закрила[35].

60. На последно място, в решение Flos[36] Съдът първо признава принципа на кумулиране на закрилата на авторските права и на промишлените дизайни[37], след което отрича наличието на възможност за държавите членки да определят продължителността на закрилата на авторските права, тъй като тази продължителност вече е закрепена в Директива 93/98[38]. В заключение Съдът посочва, че „по силата на член 17 от Директива 98/71 промишлените дизайни или модели, които са регистрирани в държава членка и които отговарят на условията, при които се предоставя авторскоправната закрила, предвидени от държавите членки, по-конкретно на условието, свързано със степента на оригиналност, и по отношение на които срокът, определен в член 1 от Директива 93/98 във връзка с член 10, параграф 2 от нея, все още не е изтекъл, се ползва[т] с авторскоправната закрила на тази държава членка“[39].

61. Ако тази съдебна практика се приложи спрямо случая със столовете „Чарли“ и „Чаплин“ и ако се признае годността на тези два обекта да се ползват с авторскоправна закрила (което, както посочих, не се оспорва), то „възстановителното“ действие на Директива 93/98 би трябвало да е налице по отношение на авторските права на Montis, стига да се докаже, че към 1 юли 1995 г. тези права са били закриляни в някоя държава членка, независимо дали в Нидерландия, или другаде.

29 — C-60/98, EU:C:1999:333.

30 — Въпросът на запитващата юрисдикция се отнася до закрилата на правата, придобити от трети страни, тоест до параграф 3.

31 — Съдът извежда тази воля чрез сравняване на първоначалното предложение на Комисията (съгласно което разпоредбите следва да се прилагат „спрямо правата, които не са погасени към 31 декември 1994 г.“) с въведените от Европейския парламент изменения, които по същество са възприети в окончателната редакция на Директива 93/98. Вж. точки 18 и 19 от решение от 29 юни 1999 г., Butterfly Music (C-60/98, EU:C:1999:333).

32 — Цел, посочена в съображение 2 от Директива 93/98.

33 — Решение от 29 юни 1999 г., Butterfly Music (C-60/98, EU:C:1999:333, т. 20).

34 — Решение от 20 януари 2009 г., Sony Music Entertainment (C-240/07, EU:C:2009:19, т. 22).

35 — Пак там, т. 25.

36 — Решение от 27 януари 2011 г., C-168/09, EU:C:2011:29.

37 — Пак там, т. 37 и 38.

38 — Пак там, т. 39.

39 — Пак там, т. 41.

62. В отговор обаче на поставен в съдебното заседание въпрос дали столовете са били закриляни с авторски права в някоя държава членка (тъй като в представените писмени становища сякаш се обсъжда съществуването на такива права в Германия), и Montis, и Goossens заявяват категорично „не“.

63. Ето защо следва да се приеме за установено, че към 1 юли 1995 г. столовете „Чарли“ и „Чаплин“ не се ползват с авторскоправна закрила в нито една държава от Съюза. Следователно Montis не може да се позове на обратното действие на член 10, параграф 2 от Директива 93/98 въз основа на първото от двете алтернативни условия за това [40].

3. По второто от двете алтернативни условия

64. По-големи тълкувателни проблеми поставя второто от двете алтернативни условия за прилагането на сроковете на закрила по Директива 93/98, а именно условието по член 10, параграф 2, последно предложение, което препраща към Директива 92/100. Вече посочих, че не съществува съдебна практика в това отношение.

65. Текстът на това предложение от нормата и последващият прочит на Директива 92/100 предизвикват известно объркване, тъй като не е лесно да се идентифицират „критериите за закрила“, които би трябвало да са предвидени в последната [41]. В действителност в член 2 от Директива 92/100 само се посочват носителите и обектите на правото на отдаване под наем и в заем и на някои права, сродни на авторското право, върху произведенията, закриляни с такива права [42].

66. Въпреки че в някои хипотези Директива 92/100 посочва определени критерии, които следва да се изпълнят, например за филмовия продуцент (член 2, параграф 1, четвърто тире) [43], в други тя не ги уточнява — например за продуцента на звукозаписи (член 2, параграф 1, трето тире). При всички положения обаче следва да са изпълнени общите изисквания за получаване на закрила съгласно тази директива [44], включително изискването относно продължителността на закрилата по член 12 [45].

67. Доколкото това е релевантно в настоящия случай, следва да се подчертае, че член 13, параграф 1 от Директива 92/100 също ограничава възстановяването на признатите в нея права, така че то да е възможно само за правата, които „към 1 юли 1994 г. все още се ползват със закрила според законодателството на държавите членки […] *или към тази дата отговарят на критериите за закрила според правилата на тази директива*“ [46] .

40 — Без значение е фактът, че според Montis съществуването на авторскоправна закрила в Германия можело да се докаже в рамките на друго дело с трето лице, тъй като преюдициалното запитване представлява отклонение в хода на производството пред Hoge Raad (Върховен съд на Нидерландия), в което не могат да се оспорват фактите, нито да се представят нови доказателства.

41 — В съдебното заседание Комисията приема, че Директива 92/100 не съдържа „критериите за закрила“, споменати в последното предложение от член 10, параграф 2 от Директива 93/98.

42 — Става въпрос по-конкретно за изключителното право да се разрешава или забранява отдаването под наем или в заем, право, което може да принадлежи: на автора (по отношение на оригинала и екземплярите от неговото произведение), на артиста изпълнител (по отношение на фиксирането на неговото изпълнение), на продуцента на звукозаписи (по отношение на неговите звукозаписи) и на продуцента на първото фиксиране на филм (по отношение на оригинала и копията на филма).

43 — Трябва да става въпрос за първото фиксиране на филм — който също е дефиниран в тази разпоредба — и правата се отнасят единствено до оригинала и копията.

44 — Предвид препращането към Римската конвенция за закрила на артистите-изпълнители, продуцентите на звукозаписи и излъчващите организации (1961 г.) [текстът ѝ на български език е обнародван в ДВ бр. 111 от 22.12.1995 г.] за продуцентите на звукозаписи би трябвало минимумът да е 20 години съгласно член 14 от тази конвенция.

45 — *Reinbothe*, J. et *Von Lewinski*, S. The EC Directive on Rental and Lending Rights and on Piracy. London, 1993, p. 120.

46 — Курсивът е мой.

68. Може би положението ще е по-ясно от историческа гледна точка: Директива 92/100 за първи път задължава държавите членки да предоставят закрила на определени права, които или не са били закриляни във всички държави членки, или не са били закриляни в нито една от тях[47]. Най-очевиден е примерът с правото на артиста изпълнител по отношение на фиксирането на неговото изпълнение[48], което право е въведено със самата Директива 92/100.

69. По изложените съображения и връщайки се към Директива 93/98, препращането в член 10, параграф 2, in fine към Директива 92/100 следва да се разбира в смисъл, че така се потвърждава — и евентуално разширява — закрилата на авторските и сродните им права върху произведения или обекти, които вече се ползват с такава закрила към 1 юли 1994 г. или които биха се ползвали с тази закрила, ако съответните държави членки бяха въвели Директива 92/100 в националния си правен ред[49].

70. Целта на Директива 93/98 не е възстановяването с обратна сила на авторски права върху обекти, станали достъпни за свободно използване в държавите членки, тъй като при приемането ѝ такава мярка не е била необходима за правилното функциониране на вътрешния пазар[50]. Тя цели единствено закрилата по нея да обхване правата и обектите, които или все още съществуват в някоя държава членка към 1 юли 1995 г., или би трябвало да могат да се ползват със закрила в съответствие с Директива 92/100. Така, както вече припомних, предназначението на Директива 93/98 е да се уеднакви срокът на закрила в целия Съюз и по този начин да се избегнат затрудненията, предизвиквани от разликите в националните срокове на закрила[51].

71. При всички положения Montis претендира за възстановяване на авторските му права и на свързаната с тях закрила по отношение на неговите столове, но не и за право на отдаване под наем или в заем, нито за някои от конкретно предвидените в Директива 92/100 авторски (или сродни) права. Следователно Montis няма основание да се позовава и на препращането в член 10, параграф 2, in fine от Директива 93/98.

4. По възможността за препращане към Директива 98/71

72. В съдебното заседание се констатира известно съгласие между страните за гъвкаво и динамично тълкуване на препращането по член 10, параграф 2 от Директива 93/98 към Директива 92/100 в смисъл, че то съставлява препращане към всички правила за хармонизиране на правата върху интелектуална собственост, включително по отношение на промишления дизайн, чиято правна закрила на равнището на Съюза е уредена в Директива 98/71. По този начин би била установена закрилата на авторските права, съществуващи едновременно с правото върху дизайна на обсъжданите в главното производство столове.

73. Не мисля обаче, че има основания за такова разширяване на обхвата на въпросното препращане.

47 — Вж. Commission of the European Communities, Green Paper on Copyright and the Challenge of Technology — Copyright Issues Requiring Immediate Action, COM(88) 172 final, p. 159.

48 — Член 2, параграф 1, второ тире от Директива 92/100.

49 — *Walter*, M.M. Term Directive — Article 10 Application in time. — In: *Walter*, M.M./*Von Lewinski*, S. European Copyright Law — A Commentary, Oxford, 2010, p. 622.

50 — *Jorna*, K. et *Martin-Prat*, M. New rules for the game in the European copyright field and their impact on existing situations. — European intellectual Property Review (EIPR), 1994, p. 148.

51 — Относно свободното движение на стоки вж. решение от 17 май 1988 г., Warner Brothers и др./Christiansen (158/86, EU:C:1988:242, т. 10—16).

74. На първо място, от чисто формална гледна точка текстът на член 10, параграф 2 от Директива 2006/116 за кодифициране на срока на закрила на авторското право и някои сродни права е идентичен с този на член 10, параграф 2 от Директива 93/98, като е запазено препращането към Директива 92/100. Това обстоятелство би било достатъчно, за да се докаже, че законодателят не е искал да разшири препращането, така че да се отнася и за други видове права върху интелектуална собственост. Всъщност при приемането на посочената директива за кодифициране през 2006 г. препращането лесно е можело да бъде разширено, така че да обхване и действащата по това време Директива 98/71 относно закрилата на промишления дизайн, което обаче не е направено.

75. Същевременно от съдържателна гледна точка пак е логично Директива 2006/116 да съдържа съвсем същото препращане към Директива 92/100, тъй като времетраенето на уредените в последната права, първоначално зададено с минимални срокове, е заменено с времетраенето по членове 2 и 3 от Директива 93/98[52]. С други думи, уредбата на времетраенето на правата по Директива 92/100 всъщност се намира в Директива 93/98. Следователно прехвърлянето на член 10, параграф 2 от Директива 93/98 в Директива 2006/116 е било необходимо за гарантиране на срока на закрила на уредените в Директива 92/100 права, по-специално в случаите, когато тези права не са били признати във всички държави членки.

76. Що се отнася до Директива 98/71 обаче, от една страна, срокът на закрила на правата върху промишлените дизайни е уреден в член 10 от нея и се определя на периоди от по пет години, тоест по много различен начин в сравнение със срока на закрила на авторските и сродните им права. От друга страна, връзката между правата върху промишлени дизайни и авторските права е установена посредством член 17 от тази директива, който по същество препраща към националното право. При тези обстоятелства не е необходимо допълнително препращане, основано на много свободно тълкуване на препращането към Директива 92/100, нито пък е видно каква законодателна цел би обслужвало това ново препращане.

5. Изводи

77. В обобщение: а) Montis не може да черпи права от член 10, параграф 2, първо предложение от Директива 93/98, след като признава, че към съответната дата авторските му права върху столовете „Чарли“ и „Чаплин“ не са съществували в никоя държава от Съюза; и б) дружеството не може да ползва и закрилата по Директива 92/100, тъй като препращането към нея в член 10, параграф 2 от Директива 93/98 не се отнася до този вид авторски права, а само до изброените в самата Директива 92/100. Освен това, както бе посочено, препращането не следва да се разпростира върху закрилата по Директива 98/71 относно промишления дизайн.

78. Въпреки това Директива 93/98 би могла да се приложи спрямо случая с авторските права на Montis, ако член 21, алинея 3 от (стария) BTMW, който е пречката за възстановяването на тези авторски права, е несъвместим с Директивата поради противоречие с целта на член 10, параграф 2 от нея. Именно в този смисъл е вторият въпрос, отправен от Съда на Бенелюкс.

52 — Съгласно член 11 от нея, който изрично отменя членове 11 и 12 от Директива 92/100, уреждащи посоченото „минимално“ времетраене в очакване на „бъдеща хармонизация“, каквато е въведена с Директива 93/98 (вж. съображение 16 от последната).

B – *По съвместимостта на член 21, алинея 3 от (стария) BTMW с Директива 93/98*

79. Подписаният в Брюксел на 20 юни 2002 г. протокол [53] отменя, считано от 1 декември 2003 г., член 21, алинея 3 от (стария) BTMW и свързания с него член 24 от същия закон. Както вече посочих, те са отменени, защото Hoge Raad ги окачествява като противоречащи на член 5, алинея 2 от Бернската конвенция [54], а член 9 от споразумението ТРИПС задължава подписалите го държави да спазват посочената конвенция.

80. Това решение изглежда логично, понеже BTMW изисква от носителите на авторски права върху промишлени дизайни, които желаят да запазят тези свои права, да подадат декларация за запазване на правата през годината, предхождаща изтичането на всеки петгодишен срок на закрила. Всъщност тази декларация е една от забранените формалности съгласно член 5, алинея 2 от Бернската конвенция и затова свързаното с нея изискване е премахнато от BTMW.

81. С оглед на връзката между Бернската конвенция и правото на Съюза, произтичаща от член 9, параграф 1 от споразумението ТРИПС, следва да се приеме, че считано от влизането в сила на споразумението ТРИПС, член 21, алинея 3 от (стария) BTMW е несъвместим и с правото на Съюза.

82. Несъвместимостта на член 21, алинея 3 от (стария) BTMW с международното право и съответно с правото на Съюза (посредством връзката ТРИПС—Бернска конвенция) обаче не дава решение на спора за отношението на тази разпоредба към Директива 93/98.

83. Goossens твърди, че Директива 93/98 не хармонизира реда и условията за упражняване на авторските права. Подобно твърдение не е напълно правилно, тъй като член 8 от Директива 93/98 урежда изчисляването на сроковете, фактор, влияещ на упражняването на тези права. Дори да беше правилно обаче, това твърдение не би могло да оправдае запазването на последиците на член 21 от (стария) BTMW след влизането в сила на Директива 93/98.

84. Дори осъществената с Директива 93/98 хармонизация да не обхваща процесуалните аспекти на упражняването на авторски права върху промишлени дизайни, би било нелогично — и израз на пълен формализъм — да се допусне запазването на член 21 от (стария) BTMW в контекста на увеличената във времето закрила (70 години) на авторските права съгласно посочената директива, която освен това предвижда възстановяване на вече погасени авторски права.

85. След като Директива 93/98 се опира на основните принципи на Бернската конвенция (на която нееднократно се позовава) [55], а един от тях е забраната авторските права да се обуславят от определени административни формалности, то трудно би могло да се допусне след влизането в сила на Директива 93/98 изискването по член 21 от (стария) BTMW да бъде запазено в национална разпоредба (в този случай — на Бенелюкс) като условие за съществуването на тези права. Ако нямаше такова формално изискване или ако то бе премахнато навреме, носителят на гарантираните с Директива 93/98 авторски права щеше да може на основание на тази директива да удължи срока на тяхната закрила. Запазването на изискването по член 21 от (стария) BTMW пресича тази възможност и така намалява полезното действие на Директива 93/98.

53 — Вж. отново бележка под линия 3.

54 — Тази разпоредба е цитирана в точка 17 от настоящото заключение. Тя предвижда, че ползването и упражняването на авторските права не е свързано с изпълнението на каквито и да е формалности.

55 — Съображения 1, 5, 12, 14, 17 и 22, както и членове 1 и 7.

86. Освен това, ограничавайки авторските права по този начин, член 21, алинея 3 от (стария) BTMW засяга ефективността на Директива 93/98, доколкото пречи на постигането на целите по съображение 11 от нея[56], а именно създаването на високо равнище на закрила и на законова среда, благоприятна за хармоничното развитие на литературното и художественото творчество.

87. Ето защо считам, че след като е изтекъл срокът за транспониране на Директива 93/98, полезното действие на член 10, параграф 2 от нея не допуска прилагането на национална разпоредба като член 21, алинея 3 от (стария) BTMW, съгласно която авторските права върху произведение, погасени преди 1 юли 1995 г. поради неизпълнение на формалност, се смятат за окончателно погасени.

88. Този извод обаче се нуждае от нюансиране в две посоки. На първо място, както вече посочих, несъвместимостта на член 21 от BTMW с Директива 93/98 е налице от влизането в сила на последната. Не би могло да се поддържа въз основа на Директива 93/98, че член 21 от (стария) BTMW е несъвместим с нея, преди самата тя да стане част от правния мир, независимо от противоречието на този член с Бернската конвенция, която към онзи момент няма връзка с правото на Съюза.

89. На второ място, тъй като спорът между Montis и Goossens е спор между частноправни субекти, запитващата юрисдикция следва да има предвид, че директивите нямат хоризонтален директен ефект, включително ако съдържат ясни, точни и безусловни разпоредби, предоставящи права или възлагащи задължения на частноправните субекти[57]. В този контекст практиката на Съда задължава националния съд да тълкува националното си право, доколкото е възможно, в светлината на текста и целите на разглежданата директива, като вземе предвид вътрешното право в неговата цялост и като приложи признатите от последното методи за тълкуване, за да гарантира пълното действие на директивата и да стигне до решение, съответстващо на преследваната от нея цел[58].

90. Въпреки това задължението на националния съд да взема предвид съдържанието на съответната директива при тълкуването и прилагането на релевантните норми на вътрешното право е ограничено от общите принципи на правото, и по-специално от принципа на правна сигурност и забраната на обратното действие, и не може да служи като основа за тълкуване contra legem на националното право[59].

91. Запитващата юрисдикция следва да провери дали може да тълкува националното право — от посочения по-горе период — в съответствие с Директива 93/98, но ако, както предполагам, това се окаже невъзможно, лицето, увредено поради несъответствието на националното право с правото на Съюза, ще може да се позове на съдебната практика относно поправянето на претърпените поради това обстоятелство вреди, стига да са изпълнени необходимите съгласно тази съдебна практика условия[60].

56 — Цитирано в точка 9.

57 — Вж. решение от 7 юни 2007 г., Carp (C-80/06, EU:C:2007:327, т 20 и цитираната съдебна практика).

58 — Решения от 5 октомври 2004 г., Pfeiffer и др. (C-397/01—C-403/01, EU:C:2004:584, т. 113 и цитираната съдебна практика) и от 15 септември 2011 г., Mücksch (C-53/10, EU:C:2011:585, т. 29 и цитираната съдебна практика).

59 — Решение от 23 април 2009 г., Angelidaki и др. (C-378/07—C-380/07, EU:C:2009:250, т. 199 и цитираната съдебна практика).

60 — По същество кумулативните условия за възникването на такава отговорност са: а) директивата трябва да има за цел предоставянето на права на частноправните субекти; б) съдържанието на тези права трябва да може да се определи въз основа на разпоредбите на директивата и в) трябва да е налице причинно-следствена връзка между нарушението на задължението на държавата членка и понесената вреда. Вж. решения от 24 януари 2012 г., Domínguez (C-282/10, EU:C:2012:33, т. 43 и цитираната съдебна практика) и от 23 април 2009 г., Angelidaki и др. (C-378/07—C-380/07, EU:C:2009:250, т. 202 и цитираната съдебна практика).

92. Накрая, що се отнася до евентуалната пряка приложимост на член 17, параграф 2 от Хартата, който обхваща правото на интелектуална собственост и на който се позовава Комисията[61], достатъчно е да се посочи, че обстоятелствата по делото са настъпили по време, когато Хартата е нямала обвързващо правно действие. Затова считам за излишно обсъждането на въпроса дали посоченият член от Хартата може да предоставя субективно право на частноправните субекти по смисъла на решение Kücükdeveci[62], което да позволява прилагането на този член спрямо основан на Директива 93/98 спор между частноправни субекти.

93. Ето защо, докато е била в сила, спорната национална уредба не може да е била в противоречие с член 17, параграф 2 от Хартата, който по онова време не е действал. При всички положения евентуалното нарушение на правото на собственост заради погасителния ефект на формалното изискване по член 21, алинея 3 от (стария) BTMW не би могло да се разглежда като дължащо се на действията на насрещната страна в главното производство.

Г – *Относно момента на възстановяване на авторските права*

94. Разбираеми са съмненията относно момента на възстановяване на авторските права върху креслото „Чарли“ и стола „Чаплин“. Montis поддържа, че те трябва да бъдат възстановени от момента на погасяването им, тоест от 18 април 1993 г. Не смятам, че Директива 93/98 дава основание за подобен извод, но може би го подкрепят доводи от друго естество.

95. Всъщност националната юрисдикция би могла евентуално да даде тълкуване, че отмяната на член 21 от (стария) BTMW по силата на Протокола има обратно действие, поради което последиците на тази разпоредба — погасяването на авторските права — биха отпаднали ex tunc (без да се засягат правата на трети лица). Освен това съдилищата в държавите от Бенелюкс биха могли да приемат, ако правната им система позволява това, че несъвместимостта на член 21 от (стария) BTMW с Бернската конвенция води до отпадане, отново ex tunc, на последиците му — погасяването на авторските права поради неизпълнението на административни формалности. И в двата случая вместо възстановяване на изгубените авторски права ще се стигне до констатация, че от юридическа гледна точка правата въобще не са се погасили. Според мен обаче, за да стигнат до едно или друго решение, националните съдилища не могат да разчитат на помощта на Съда, който не е компетентен нито да тълкува националното право (в настоящия случай BTMW и Протокола, който частично го отменя), нито да го сравнява с нормите на международното право (Бернската конвенция), когато същите не са част от правото на Съюза.

96. По мое мнение от гледна точка на правото на Съюза възстановяването на авторските права въз основа на Директива 93/98 настъпва на 1 юли 1995 г., тоест на датата, посочена в член 10, параграф 2 във връзка с член 13, параграф 1 от нея. Общностният законодател уточнява (член 13, параграф 1), че преди тази дата държавите членки трябва да приемат необходимите мерки, за да се съобразят с новия унифициран режим на авторските права, включително с евентуалното възстановяване на тези права (изведено от член 10, параграф 2). Освен това той отчита евентуално извършените преди посочената дата „действия по използване“ от трети лица и приема, че удължаването на срока на закрила до 70 години няма да засяга тези действия, нито придобитите права.

61 — В точка 45 от становището си Комисията посочва, че когато се ограничава правото върху интелектуална собственост, при всички положения трябва да се зачита неговото основно съдържание, като така тя имплицитно се позовава на решения от 24 ноември 2011 г., Scarlet Extended (C-70/10, EU:C:2011:771, т. 43) и от 16 юли 2015 г., Coty Germany (C-580/13, EU:2015:485, т. 35). Не считам обаче, че разпоредба, която по изключение предвижда възстановяване с обратна сила на авторски права върху обекти, станали достъпни за свободно използване, се отнася до основното съдържание на правото на собственост.

62 — Решение от 19 януари 2010 г., C-555/07, EU:C:2010:21, т. 56.

97. Считам за уместно обаче този момент да бъде разграничен от други два: първият от тях е моментът (19 април 1993 г.), към който авторските права, чиито обекти са станали достъпни за свободно използване, без да има правно основание за това, биха били възстановени без прекъсване на закрилата. Това би бил моментът на възстановяването, ако нидерландските съдилища установят незаконосъобразност на изискването за подаване на декларация за запазване на правата и приемат, че то е нищожно и съответно се смята, че изобщо не е съществувало. В тази хипотеза въз основа на член 10, параграф 2 от Директива 93/98 би бил приложим срокът на закрила на авторските права от 70 години след смъртта на автора, тъй като все пак би се констатирало, че правата на Montis са съществували в държава членка към 1 юли 1995 г.

98. Вторият момент [63] е датата на влизането в сила на Протокола, с който се отменя член 21 от (стария) BTMW, а именно 1 декември 2003 г. Доколкото става дума за правото на Бенелюкс, което при този вид дела се разглежда като национално право, тълкуването му не е от компетентността на Съда. Въпреки че, както предлагам, моментът на възстановяване на авторските права на Montis от гледна точка на правото на Съюза може да бъде единствено 1 юли 1995 г., националните юрисдикции следва да изяснят значението на датата на влизане в сила на Протокола и евентуалното му обратно действие. Макар тълкуването на тази вътрешна уредба да не е моя задача, вероятно от нея би могло да се заключи, че възстановените права на Montis са непротивопоставими на трети лица до 1 декември 2003 г., което налага да изтъкна едно последно съображение относно закрилата на правата на трети добросъвестни лица.

99. Логично е да не може от тези трети лица да се иска финансово обезщетение за неправомерно използване на обектите на тези права преди датата на възстановяване на последните, а именно 1 юли 1995 г., както недвусмислено изисква член 10, параграф 3, първо изречение от Директива 93/98. Въпреки това второто изречение на същия параграф задължава държавите членки да приемат мерки за закрила на придобитите от трети лица права, като им предоставя много широко право на законодателна преценка.

100. При тези обстоятелства, с уговорката от предходните точки, националното право следва да уреди последиците от отмяната, съгласно Протокола, на член 21 от (стария) BTMW, считано от 1 декември 2003 г., и да изясни дали тази отмяна може да се разглежда като законодателна мярка от такъв тип, пропорционална на целта на Директивата. Доколкото Съдът на Бенелюкс не е поискал изрично тълкуване на член 10, параграф 3 от Директива 93/98, този аспект на спора не следва да се разглежда по-подробно.

V – **Заключение**

101. По изложените съображения предлагам на Съда да отговори на поставените от Съда на Бенелюкс преюдициални въпроси по следния начин:

„1) Член 10, параграф 2 от Директива 93/98/ЕИО за хармонизиране на срока за закрила на авторското право и някои сродни права не допуска национална правна уредба, съгласно която се смятат за окончателно погасени авторските права върху художествено произведение, които са били погасени преди 1 юли 1995 г. само поради неизпълнението на административна формалност. Националната юрисдикция следва да провери дали при обстоятелствата по отнесения до нея спор между частноправни субекти може да тълкува националното право в съответствие с посочената директива и евентуално да не приложи националната уредба.

63 — Montis посочва и трети момент, а именно 17 ноември 1998 г., когато влиза в сила Директива 98/71. По изложените в точка 44 и сл. съображения, съгласно които не е необходимо да се обсъжда и евентуалното отражение на посочената директива, считам, че тази дата не следва да бъде разглеждана.

2) Член 10, параграф 2 във връзка с член 13, параграф 1 от Директива 93/98 трябва да се тълкува в смисъл, че съответните авторски права се възстановяват, считано от 1 юли 1995 г.“